

Nr 608.

Av herrar **Jacobsson** och **Meyerhöffer**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 222, angående rätt till tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för arbetare i statens tjänst.

I det förslag till reglemente angående tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, som Kungl. Maj:t i sin proposition nr 222 framlagt för årets riksdag, föreslås (i § 19) en pensionsålder av 60 levnadsår för tjänstemän i lönegraderna 1—12 (Lots- och fyrstaten 1—10), medan för flertalet tjänstemän i högre lönegrader upptages en pensionsålder av 65 år.

I jämförelse med nu gällande bestämmelser på berörda område innebär Kungl. Maj:ts förslag en sänkning av pensionsåldern från 63 till 60 år för huvudparten av befattningshavarna i de lägre lönegraderna, under det att pensionsåldern för flertalet tjänstemän i lönegrader högre än tolfte bibehålles vid nuvarande 65 levnadsår.

1930 års pensionsakkunniga, vilka ansågo, att det icke tillkom dem att på pensionsålderns bestämmande anlägga rent sociala synpunkter, föreslogo följande indelning:

63 år för lönegraderna	1—12
65 » » »	13—20
67 » » »	21 och däröver.

Då emellertid Kungl. Maj:t för lönegraderna 1—12 likväl nu föreslår en pensionsålder av 60 år, motiveras detta av föredragande departementschefen dels med hänsynen till kravet på effektivitet i statsverksamheten, dels — och till synes huvudsakligen — med vad man skulle kunna kalla hänsyn till arbetsanskaffningssynpunkten. Han anför härom bl. a.: »Enligt min mening kan staten under nuvarande förhållanden icke underlåta att vid bestämmande av pensionsåldern för sina talrikaste anställningshavargrupper, nämligen arbetarpersonalen och den lägre tjänstemannapersonalen, skänka beaktande även åt sociala synpunkter. I dessa hänseenden är främst att märka den starka ökning av de arbetsföra åldrarna inom vårt lands befolkning, som ägt rum under de senaste årtiondena och som i samband med en förskjutning i åldersfördelningen är motse under de närmaste tre decennierna.» Departementschefen erinrar vidare om, att från olika håll framkommit förslag till åtgärder, ägnade att i den allmänna arbetsmarknaden befrämja en avkoppling av de högsta åldersgrupperna för att bereda ökade försörjningsmöj-

ligheter för de yngre, och han konstaterar: »Självfallet måste för befordran-
det av detta syfte den pensioneringspolitik, staten som arbetsgivare följer,
vara av stor betydelse.»

I fråga om befattningshavare i lönegrader högre än tolfte — för vilka för
närvarande i många fall är stipulerad en pensionsålder av 65 år — föreslås
endast den ändringen, att pensionsåldern sänkes till 65 år för de relativt få-
taliga ämbets- och tjänstemän, som för närvarande bliva pensionsmässiga
först vid 67 års ålder. Sistnämnda sänkning motiveras med, att det ur stats-
nyttans egen synpunkt måste anses önskvärt, att de viktigare befattningarna
inom administrationen icke uppehållas av personer, som nått en sådan lev-
nadsålder, att deras bästa arbetskraft merendels redan är förbrukad. Här
anlægges sålunda uteslutande den rena effektivitetssynpunkten och bortses
från de sociala hänsyn, som varit utslagsgivande för fixeringen av pensions-
åldern för lönegraderna 1—12.

Enligt vår uppfattning böra dock samma sociala synpunkter i görligaste
mån beaktas även vid fastställandet av pensionsåldern för befattningshavarna
i de högre lönegraderna. Arbetslösheten bland kontorsfolk och framförallt
bland den intellektuella ungdomen torde relativt sett vara minst lika stor
som bland övrig ungdom. Svårigheterna för nämnda ungdomskategorier att
vinna utkomst och att bryta sig levnadsbana hava förefunnits långt före den
nuvarande omfattande arbetslösheten, och de hava säkerligen icke minskats
under nuvarande förhållanden. Man måste sålunda räkna med, att dessa
svårigheter komma att fortbestå, även om en avsevärd förbättring snart skulle
inträda i det allmänna läget på arbetsmarknaden.

Efter den rationalisering, som verkställts och alltjämt pågår samt med den
intensifiering av arbetet, som numera i allmänhet är för handen i statens
verk, sker för övrigt av allt att döma en snabbare förslitning av arbetskräf-
terna även inom de administrativa arbetsgrenarna än tidigare. Ett stickprov
från statens största verk, statens järnvägar, på antalet pensionsavgångna or-
dinarie tjänstemän 1924 resp. 1933 synes bestyrka att så är förhållandet. An-
talet pensionsavgångna vid statens järnvägar inom lönegraderna 13—30 ut-
gjorde nämligen år 1924 tillsammans 34 varav med sjukpension 12, utgö-
rande 35 % av hela antalet. År 1933 var hela antalet pensionerade i samma
grader 50, sjukpensionsfallen voro då 24 eller 48 % av hela antalet. Man fin-
ner således, att procenttalen för sjukpensioner under bägge åren varit höga
samt att en stark relativ stegring av samma tal inträtt för år 1933.

Ur den rena statsnyttans synpunkt torde det därför även vara motiverat
att fastställa något lägre pensionsålder för de högre lönegraderna, än vad
Kungl. Maj:t har föreslagit.

En sänkning av pensionsåldern innebär för tjänstemännen, isynnerhet för
de äldre, en betydande ekonomisk uppoffring och är sålunda icke för dem
något eftersträfvansvärt. De omständigheter, vi här tillåtit oss framhålla, tala
dock starkt för att pensionsåldern det oaktat bör nedsättas åtminstone till 63

är för de tjänstemannagrupper, för vilka i § 19 av förslaget föreslagits en pensionsålder av 65 år.

De avsevärda ekonomiska uppoffringar för befattningshavarna, som uppstå genom de i många fall betydande sänkningarna av pensionsåldern, nödvändiggör dock, att i någon mån ett skäligt vederlag härför i någon form lämnas åt de anställda. Enligt vår uppfattning bör detta ske genom en förmanligare beräkning av pensionsunderlagen, än vad som föreslås i propositionen.

Efter prövning av spörsmålet, i vilken relation pensionen bör stå till lönen, komma de pensionsakkunniga till den uppfattningen, att densamma borde utgå med två tredjedelar av slutlönen på *medeldyr* ort i stället för såsom nu med två tredjedelar av motsvarande lön på *billigaste* ort. Departementschefen uttalar även i propositionen såsom sin mening, att vissa skäl onekligen kunna anföras till stöd för de sakkunnigas förslag om sådan ändring i sättet för pensionsunderlagens beräkning, att lönen för någon högre ortsgroup än den lägsta skulle tjäna såsom grundval för beräkningen. Det oaktat stannar han för, att i propositionen — främst med åberopande av den karaktär, som den av honom föreslagna revisionen av pensionslagstiftningen skulle få — föreslå, att pensionsunderlagen fortfarande skola beräknas på grundval av slutlönen å *billigaste* ort.

Utöver alla de bärande skäl, som de pensionsakkunniga anfört för en förmanligare beräkning än den i propositionen föreslagna, tillkommer som ett ytterligare starkt skäl de föreslagna sänkningarna av pensionsåldrarna och de ekonomiska uppoffringar, som detta onekligen för med sig för anställningshavarna. Hänsynen till rättvisa och billighet kräver därför, att samtidigt åtminstone någon förbättring av pensionsbeloppen vidtages i den riktning, de pensionsakkunniga föreslagit. Vi tillåta oss därför att föreslå, att de i §§ 18 och 28 av förslaget till civilt tjänstepensionsreglemente föreskrivna pensionsunderlagen måtte beräknas utgå med två tredjedelar av slutlönen å näst *billigaste* ort (B-ort).

Vi förutsätta, att vederbörande utskott benäget verkställer den omredigering av §§ 18, 19 och 28 och i övrigt utför de justeringar, som föranledas av ett bifall till vår hemställan här nedan.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i § 19 av Förslag till reglemente angående tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, att pensionsåldern nedsattes till 63 levnadsår för de anställningshavare för vilka i nämnda paragraf föreslagits en pensionsålder av 65 levnadsår samt

att pensionsunderlagen måtte beräknas utgå med två tredjedelar av den för vederbörande befattningar gällande slutavlöningen å B-ort.

Stockholm den 5 april 1934.

C. Gösta Jacobsson.

Alf Meyerhöffer.
